

(НИН, 4. 8. 2011)

Има неке непријатне симболике када у Рашкој, месту које у историји оличава успон српске државности, српски званичници и европски изасланик воде тешке преговоре о несметаном промету хлеба, млека и осталих животних намирница између Србије и Косова. Симболике има и када се на саобраћајној ознаци, у близини српских барикада између два дела Косова, појави натпис на енглеском језику – gate (гејт) 1244, јер је резолуција којом је Милошевић изашао из кумановског пораза остала једини међународни папир по којем Србија станује на Косову.

Све остало је сасвим банална реалност. После састанка у Рашкој, специјални изасланик ЕУ Роберт Купер отишао је у Приштину, а министар за Косово Горан Богдановић посетио локалне Србе који се налазе на барикадама. Није дошло до разговора са командантом Кфора, генералом Ерхардом Билером који је у међувремену затражио појачање од НАТО (на северу Косова постоје српски снајперисти и наоружани људи са којима ће се одлучно обрачунати, наводи се у саопштењу Кфора). У уторак после подне, на Светог Илију и другог дана рамазана, када би сви морали да се уздржавају и од тешких речи, а камоли оружаних обрачуна, северни део Косова би могао да се претвори у запаљену лопту која се котрља по Балкану. Осим ако нека виша сила, рецимо европска, изненада не позове обе стране да се врате за преговарачки сто.

Стране дипломате су спремне да кажу да је нова криза, у којој се за пар дана догодило заузимање северних граничних или административних прелаза, паљење истих и постављање српских барикада на северу Косова, само први озбиљан корак у признавању нове реалности – да на Јарињу почиње нова држава са којом се мора сарађивати. Од српских званичника се могло чути да је фитиљ на северу Косова запаљен како би Београд демонстративно напустио преговоре, да би у наредном периоду Србија и Косово били смештени у исти вагон европских интеграција.

Опозиционари ће већ рећи како је битка за царинске пунктове само оголила оно што ће сваки западни амбасадор у Београду рећи приватно – да не могу почети преговори са Европом пре него што почну да се успостављају добросуседски односи са Косовом. Срби са Косова, међутим, неће рећи ништа.

Они су већ поставили барикаде и све велике дипломатске игре учинили бесмисленим, макар привремено. Нови балкански пожар је избио наизглед банално, због једног печата, јер је Србија одбила да Косово извози робу са новим печатом, којим се демонстрира да је Косово држава, а не са печатом које је имало када је приступило споразуму ЦЕФТА. Неки комедијант случај се побринуо да се Косово у време необјављеног царинског рата нашло на позицији председавајућег ЦЕФТА-е, што је један од уступака Београда у процесу нормализације односа на Балкану. Један министар у српској влади био је крајем прошле недеље убеђен да, после завршетка хашког циклуса и успешне прве рунде косовских преговора, Србија нема ниједну озбиљну препреку ка европској кандидатури. Почетком недеље у незваничном разговору ће рећи да ће до кандидатуре, која је изгледала као готова ствар, Србија морати да дискретно пређе преко преузимања царинских пунктова и врати се у преговарачки процес. Још није извесно ко ће се вратити у преговоре јер је Борко Стефановић, прошле недеље означен од партнерке из Приштине Едите Тахири као особа која је неподобна за вођење преговора, док је министар унутрашњих послова полиције Бајрам Реџеџи изјавио да би косовска полиција морала да ухапси Стефановића због неовлашћеног преласка границе, ако га негде на Косову буде срела. Србија је недавно била похваљена јер је у преговорима пристала на слободно кретање људи са косовским личним картама, али влада у Приштини и даље има право да одређује ко од званичника у Београду има право да уђе на Косово.

Од старих комунистичких функционера и новинара се може чути да је и Слободан Милошевић својевремено дошао у Косово Поље као комунистички апаратчик са намером да смири страсти, али га је сусрет са тамошњим Србима тако понео да се са Косова вратио као национални лидер. Борко Стефановић се, наравно, неће вратити у Београд као национални лидер, али је могао да осети оно што измиче готово свим аналитичарима и западним посматрачима на Балкану – да политичари често само прате догађаје, колективне емоције и покушавају да накнадно изврше пластичну операцију над сопственим програмима или над емоцијама које су у међувремену истрошене. Званичној Србији на Косову су остала само два озбиљна аргумента – огромно историјско и културно наслеђе и српска заједница, због чега је веома тешко донети било коју одлуку без сагласности или барем прећутног разумевања локалних Срба. А локални Срби, који су неколико дана описивани као шверцери, хулигани и екстремисти, а затим изненада постали симбол српског отпора, нису нимало заинтересовани за питање царине.

Западни и регионални пријатељи Србије успели су да министра спољних послова Вука Јеремића одморе од Косова, односно да убеди председника Тадића да би најбоље било да његов шеф дипломатије о Косову разговара са земљама које нису признале независност. Након што је његовом шефу кабинета и првом сараднику Борку Стефановићу поверено да води косовске преговоре, није било дипломатског пријема у Београду на којем се нису разносиле пикантерије о веома деликатним односима у врху српске дипломатије – од општег места да Јеремић и Стефановић уопште не комуницирају, до најава да је само питање времена када ће Стефановић постати нови министар, јер Европљани али и бивша браћа траже да спољну политику води неко ново лице са новом реториком. Борко Стефановић је, међутим, док је обилазио барикаде на северу Косова можда пропустио прилику да постане шампион политичке коректности на Балкану, али јесте отворио врата за солидну политичку каријеру. Најава да би неко други могао да преузме косовске преговоре, јер је Стефановић постао непожељан не само за косовске лидере него и за њихове америчке и немачке покровитеље, могла би да прерасте у главни тест озбиљности српских власти. Један од бивших америчких дипломата, који на косовске Албанце утиче као Мортон Абрамовиц, Џејмс Хупер је већ изјавио да је дијалог мртав. “Уобичајено је да дипломате у оваквим ситуацијама кажу да се треба вратити за сто, да насиље треба прекинути, разговоре наставити и др. Ипак, све ово говори да је овај процес био и остао празан. Главни циљ овог процеса јесте да се решавају практична питања, али она ситна, како би се дијалог искористио као подршка за напоре Србије у њеном приближавању ЕУ. Чињеница да је ЕУ реаговала, критикујући само косовску владу што је послала полицију на север, уместо да објави изјаве у којима се могу поменути мешања Београда на северу, доказ је да ЕУ нема друге политике, сем тога да убрза чланство Србије. Брисел нема политику да се бави проблемима овакве врсте. Ово значи да ће се пажња окренути према Вашингтону. Стање је слично оном које се десило у Хрватској и Босни 90-их година, када су људи из Београда са локалним Србима постављали барикаде. За САД ова ситуација значи да треба да интервенише и да се бави питањем статуса севера, које је веома озбиљно, проблематично и тешко”, додао је Хупер.

Познаваоци косовских неприлика уверени су да се Хашим Тачи не би упустио у такву акцију да није добио зелено светло од америчког амбасадора у Приштини, Кристофера Дела, са којим се састао два пута пре акције и који, наводно, има личне интересе у изградњи косовских путева. И представници власти, мада то неће рећи никада јавно, склони су теоријама према којима Американци поново преко Косова демонстрирају Европљанима да још нису сазрели да гасе пожаре у сопственом дворишту. Европске дипломате у Бриселу су биле прилично незадовољне што је Хашим Тачи одлучио да покаже снагу нове државе, усред преговора од којих се очекује да буду један од главних успеха нове европске дипломатије.

Албански лидери имају опасно уверење да се насиље исплати

Пише: Батић Бачевић, Борис Вуковић
петак, 05 август 2011 07:06

